

MEŞÎHAT'TEN İSTANBUL MÜFTÜLÜĞÜ'NE KURUM VE UNVANLAR LÜGATÇESİ

Abdullah Rüştü KİŞİ

İmam-Hatip, Fatih Müftülüğü

Bu lügatçe, Meşîhat makamından İstanbul Müftülüğü'ne kadar kullanılan kurum, unvan ve bazı kavramları açıklamayı amaçlamaktadır. Maddeler seçilirken, Meşîhat ve İstanbul Müftülüğü ile geçmişte bir şekilde ilgili olmalarına dikkat edilmiştir. Sıralama; birim ve unvanların birbirlerini tamamlar nitelikte olmasından dolayı, tekrara veya muğlaklığa mahal vermemek için alfabetik olarak değil, birimlerin ve unvanların kendi aralarındaki ilişkileri gözetilerek düzenlenmiştir. Günümüzde farklı isimlerle devam eden kurum ve unvanların bugünkü karşılığı verilmiş, devam etmeyenler veya başka görevlere dâhil edilenler ise ayrıca belirtilmiştir.

Ağakapısı: Osmanlı bürokrasisindeki en yüksek memurlardan biri olan yeniçeri ağasının görev yaptığı dairenin ismidir. Süleymaniye Camii'nin kuzeyinde bulunan Ağakapısı, Sultan II. Mahmud devrinde Yeniçerilik kaldırılınca Şeyhülislam'ın başında bulunduğu Meşihat makamına tahsis edilmiştir. Osmanlı'nın yıkılışına kadar Meşihat makamı olan bu mekanda günümüzde İstanbul İl Müftülüğü hizmet vermektedir.

Son Şeyhülislam Medeni Mehmed Nuri Efendi (1859-1927)
Son Padişah Sultan Vahdettin ile birlikte. 17 Kasım 1922

Şeyhülislam: Osmanlı Devleti'nde dinî kurumların, şeriat mahkemelerinin ve ilmiye sınıfının başı durumunda olup bunlara nezaret eden en yüksek rütbeli din adamına verilen unvandır. Şeyhülislam'a **Müftî** veya **Müftî'l-enâm** da denilmiştir. Şeyhülisamlık, Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından önce Şer'iyye ve Evkaf Vekâleti'ne dönüştürülmüş, 1924'te hilafetin ilgasıyla birlikte bu vekâlet kaldırılarak Diyanet İşleri Reisliği kurulmuştur. Osmanlı Devleti'nde 174 şeyhülislam görev yapmış olup, bunların ilki Molla Fenari, sonuncusu ise Medenî Mehmed Nûri Efendi'dir.

Bab-ı Meşihat: Osmanlı devrinde Şeyhülislamın başında bulunduğu ve dinî işlerin yürütüldüğü daire için kullanılan isimdir. Bu daireye **Meşihat-ı İslâmiyye** de denilirdi.

Fetva: Fetva, ehil bir kişinin, sorulan fikhî bir meseleye yazılı veya sözlü olarak verdiği cevap, ortaya koyduğu hüküm demektir. Fikhî bir meselenin hükmünü fetvaya yetkili kişilerden sormaya "**istiftâ**", fetvayı isteyeneye "**müstefî**", böyle bir meseleyi açıklamaya veya meselenin hükmünü sözlü veya yazılı olarak cevaplandırmaya "**iftâ**", verdiği fetva ile hükmü açıklayana da "**müftî**" denir.

Fetvahane: Osmanlı Devleti'nde Meşihat makamı içerisinde fetva işlerini yürüten birimin adıdır. İçerisinde fetva isteyenlerin sorularının yazıldığı **Pusula Odası**, yazılan soruların müsevvidlere sorulduğu **Fetva Odası**, şer'iyye mahkemelelerinden gelen ilâmları ve hüccetleri tetkik eden **İlâmat Odaları** bulunuyordu. **Hey'et-i İftâiyye** ve **Fetvâhâne-i Âli** de denilen bu daire bugün İstanbul İl Müftülüğünün hizmet verdiği binanın yerinde bulunuyordu.

Te'lif-i Mesâil Heyeti: Fetva odasına bağlı olarak fıkıh ve fetva kitaplarında bulunan meseleleri seçmek, Meşihat tarafından belirtilen konular hakkında dört mezhebe ait bütün fıkıh kitaplarındaki bilgileri toplamak ve fetva kitaplarından büyük bir fetva mecmuası tertip etmekle görevli heyettir.

Taharri-i Mesâil Heyeti: Te'lif-i mesâil heyetinin hazırladığı soru kalıplarını seçen, şeyhülislamların cevaplarını hazırlayan ve bunları kütüklere kaydeden heyettir.

Fetva Emîni: Osmanlı devrinde fetva dairesinin başta gelen amirine verilen unvandır. Fetva emîni; şeyhülislam'a sorulan şer'i meselelerin fetvalarını hazırlamak, dilekçeyle gelen sorulara cevap vermek ve şer'iyye mahkemelerinden verilen kararları incelemek gibi görevleri yerine getirirdi.

Fetva Emîni ve Te'lif-i Mesâil Heyeti
reislerinden Ahîskalı Ali Haydar Efendi
(1870-1960)

Fetva Emini Muavini: Fetva emininin yardımcısına verilen unvandır. Fetvaları hazırlamak ve mahkemelerde verilen kararları incelemekle görevlidir.

Müsevvid: Yazı taslağı hazırlayan kimse manasına gelen ve resmî dairelerde müsvedde kaleme alan katipler hakkında kullanılan tabirdir. Meşihat'te Fetva Odası'na gelen soruları fetva formuna sokup müsveddesini çıkaran ve Fetva eminine takdim eden memurlar için kullanılan unvandır. 1916 tarihli İlmiye Salnamesi'ne göre Fetva Odası'nda yirmi sekiz müsevvid bulunmaktadır.

Reisü'l Müsevvidin: Fetva odasındaki müsevvidlerin başı konumunda olan memura verilen unvandır. Müsevvidler arasından ehil ise kıdemli olanı, değilse fıkıh ilmini en iyi bilen fetva makamı tarafından bu göreve tayin edilirdi.

Müsevvid Mülâzımı: "Ayrılmayan, hep beraber olan ve devam eden" manasına gelen mülâzım, Osmanlı döneminde belirli bir makama atanmak için sırasını bekleyen kişilere denilirdi. Bunlar bir nevi asistan müsevvid idi. Fetvahanede müsevvid kadrosuna atanmak üzere bekleyen sekiz müsevvid mülâzımı bulunurdu. Müsevvidlik kadrosundan yer açıldığı takdirde mülâzımların en kıdemlisinin Meşihat makamınca müsevvid olarak tayini yapılırdı.

Mübeyyiz: "Beyaz eden" manasına gelip, devlet dairelerinde müsveddeleri temize çeken görevliye denir. Fetvahanede fetvayı temize çeken kimseye verilen unvandır. Müsevvidler tarafından yazılan müsvedde, fetva emini tarafından görüldükten sonra mübeyyizler tarafından beyaza çekilir ve şeyhülislam takdim olunurdu.

Mukabeleci: Devlet dairelerinde temize çekilen belgeleri müsveddeleri ile karşılıklı okuyup kontrol eden memurlara denir. Meşihat'te karalaması yapılan ve temize çekilen fetvaları karşılaştıran memurlara verilen unvandır.

Müvezzi: "Dağıtmak, taksim etmek" manasında, bazı resmî dairelerde evrak dağıtıcılarına verilen isimdir. Fetvahanede Şeyhülislam tarafından

tetkik edilip imzalanan ve fetva odasına iade edilen fetva metnini müvezzi isimli memur ilgili kişiye verirdi.

Katip: Resmî dairelerde bir kişinin yanında yazı yazmakla görevli kimseler için kullanılır. Osmanlı devrinde Fetva Dairesinde fetva emininin verdiği fetvaları yazan şahıslara denilirdi.

İlâmât Odası: Mahkeme sonucu hüküm ve kararı içeren resmî belgeye; "bildirmek ve duyurmak" manasında ilâm denilirdi. Fetvahaneye bağlı olan bu odada, şer'iyye mahkemelerinde verilen ilâm ve hüccetler doğru ve usulüne uygun olup olmamaları açısından incelenerek fetva emini ve ilâmat müdürü tarafından mühürlenip onaylanırdı.

İlâmat-ı Şer'iyye Mümeyyizi: İlâmât odasında şer'i mahkemelerden gelen i'lamları tetkik etmekle görevli kimselerdir.

Kethüda: Büyük devlet adamlarıyla zenginlerin işlerini gören şahıs hakkında kullanılan bir tabirdir. Meşihat dairesinde ise; siyasî, iktisadî işlerinde ve nezaretinde bulunan vakıf muamelelerinde şeyhülislamın vekili olup onun namına hareket eden kişiye denilirdi.

Telhisçi: Uzun bir şeyi özetlemek manasına gelen telhis, devlet işlerinde padişaha yazılan yazılara denilirdi. Meşihat dairesinde ise şeyhülislamın hükümet nezdindeki memuru olup hukuka, dinî işlere ve kanunlara ait muamelelerde hükümetle temas kurardı.

Mühürdar: Bir zatın mührünü taşıyan ve gerektiğinde kullanan kimse, özel katip manasına gelir. Meşihat'te ise şeyhülislamın mührünü muhafaza eden şahıs için kullanılan unvandır.

Mektupçu: Şeyhülislam'ın divan efendisi veya mühürdarı, şimdiki ismi ile yazı işleri müdürü için kullanılan unvandır. Meşihat'ten çıkan sonuç, tayin, berat ve icazetnamelerin yazıldığı dairenin amiri konumundadır.

Tetkik-i Mesâhif Heyeti: Matbaalarda basılacak Kur'an-ı Kerimlerin hatasız olmasını temin için tashihlerini

yapan ve basıldıktan sonra hatasız olduğu hususunda resmî mühürle tasdik eden heyettir. Meşihat'te **Huffaz Meclisi** ve **Teftiş-i Mesâhif-i Şerîfe ve Müellefât-ı Şer'iyye Meclisi** ismini taşıyan bu kurul Cumhuriyet'ten sonra önce **Tetkik-i Mesâhif** daha

sonra **Mushafı Tetkik Heyeti** ismiyle İstanbul Müftülüğü bünyesinde çalışmalarını sürdürmüştür. Kurul şu anda Ankara'da **Mushafı İnceleme ve Kıraat Kurulu Başkanlığı** olarak hizmet vermektedir.

Reisülkurra: "Okuyan" manasındaki "kârî" kelimesinin çoğulu olan kurra kelimesi, hafızlardan kıraat ilmini tamamlayanlar için kullanılan tabirdir. Osmanlı devrinde Tetkik-i Mesâhif heyetinin başı olan Reisülkurra, kıraat icazeti en eski tarihli olan, İstanbul'da ikamet eden ve bu ilmin aktif olarak içinde bulunan şahıs olurdu. Meşihat'ın kaldırılmasıyla beraber resmî olarak Reisülkurralık unvanı da kalkmıştır. Bu makam bugün gayri resmî olarak devam etmektedir. Günümüzde bu unvanı Hafız Ahmet Arslanlar taşımaktadır.

Reisülkurra Hafız Ahmet Arslanlar

Müftü/Müftî: Dinî bir meselenin hükmünü beyan eden ehil kişi manasına gelir. Osmanlı devrinde vilayet ve kazalarda halkın dinî meselelerine cevap veren kimseler için kullanılan bu unvan günümüzde, il ve ilçelerde Diyanet İşleri Başkanlığının temsilcisi; vaiz, imam, hatip, müezzin gibi din görevlilerinin amiri ve dinî hususlarda fetva verme yetkisine sahip olan kişiler için kullanılmaktadır.

Müftü Müsevvidi: Özellikle Cumhuriyet'ten sonraki yıllarda müftünün gerek fetva gerekse yazı işlerinin tümünü hazırlayan, müftülükte katip ve muhasebeci bulunmadığında bu kimselerin görevlerini yapan, müftü olmadığı durumlarda makama vekalet eden o dönemde bir nevî müftü yardımcısı gibi görev yapanlar için kullanılan unvandır.

Müftülük Mümeyyizi: "İyi kötüyü ayırt eden kimse" manasındaki mümeyyiz kelimesi, bir dairede katiplerin yazılarını ve evrakları inceleyip tashih eden memur için kullanılan unvandır. İstanbul Müftülüğü'nde Yazı İşleri ve Levazım Kalemi başında bulunan bu kadro, daha sonra İdarî Malî İşler amiri olarak değiştirildi. Şu an bu görev ilgili şube müdürleri ve müftü yardımcıları uhdesindedir.

Müftülük Katibi: Müftülüğün kayıtlarını düzenlemek, yazı işlerini takip etmek ve demirbaş eşya defterlerini tutmak gibi işler ile görevli memurlar için kullanılan unvandır. Şu an bu görevi veri hazırlama memurları yerine getirmektedir.

Sicillât-ı Şer'iyye Mahzeni: Sicillât-ı Şer'iyye; Kadı Defterleri ve Mahkeme Kayıtları ismiyle de anılan, Osmanlı şer'iyye mahkemelerinde verilen kararların ve tutulan kayıtların toplandığı defterlerin adıdır. Meşihat'te bu defterlerin muhafaza edildiği yere ise Sicillât-ı Şer'iyye Mahzeni denilirdi. II. Abdülhamid devrinde Meşihat dairesinin cümle kapısının sağına inşa edilen bu yapı halen İstanbul Müftülüğü bünyesinde Şer'iyye Sicilleri Arşivi olarak hizmet vermektedir.

Cihet: Çoğulu "cihât" olup vakıfların çeşitli dinî, sosyal ve kültürel hizmetlerini sürdürebilmeleri için tahsis edilmiş olan görevlere veya bu görevlilerin aldıkları ücretlere verilen isimdir. İmamlık, hatiplik, müderrislik gibi ilim tahsiline dayalı olanlara "**cihât-ı ilmiyye**"; kayyımlik, ferrâşlık, türbedârlık gibi beden hizmetine bağlı olanlara "**cihât-ı bedeniyye**" denilirdi. Diğer taraftan vakfın birinci dereceden gayesini teşkil eden

imamlık, hatiplik, müezzinlik gibi görevlere “**cihât-ı asliyye**”; Buhârîhanlık, Müslimhanlık, Şifâhanlık gibi vakfın ikinci dereceden gayesini teşkil eden görevlere “**cihât-ı fer’iyye**” denilirdi.

Hademe-i Hayrât: “Hayır hizmeti yapanlar” manasında cami ve vakıf müesseselerindeki imam, hatip, müezzin-kayyım gibi görevlilere verilen isimdir. 1924’te Şer’iyye ve Evkaf Vekâleti’nin kaldırılıp Diyanet İşleri Başkanlığı’nın kurulması ile imam, hatip ve müezzin kayyımlar “**hayrât-ı şerîfe hademesi**” unvanı ile anılmıştır. Daha sonraki yıllarda kanunlarda yapılan düzenlemelerle bu isim, cami görevlileri olarak değiştirilmiştir. Bu görevlilerin idaresi ve maaşlarının takibi, 13.06.1931 tarihinde Vakıflar Genel Müdürlüğüne verilmişse de 23.3.1950 tarihinde yeniden Diyanet İşleri Başkanlığına devredilmiştir.

Dersiâm: “Umuma, halka açık ders” anlamına gelen ders-i âm tabiri, medreselerde öğrencilere, camilerde halka açık ders verme yetkisine sahip müderrisler için kullanılan bir unvandır. Cumhuriyet’ten sonra bu unvana sahip kimseler bulundukları muhite yakın camilerde vaaz etmekle mükellef olarak vefatlarına kadar görevlerine devam etmişler ancak yerlerine yeni dersiâmlar tayin edilmemiştir. Şahsa bağlı kadrolar arasında sayılan bu unvana sahip 1935 yılında İstanbul’da 315 1984 yılında ise 3 kişi bulunmaktadır. Günümüzde bu unvana sahip kimse kalmamıştır.

Müstahikkîn-i İlmiye: Müstahikk kelimesi

Cumhuriyet Dönemi Dersiâmlarından
Hüseyin Aydınlar Hoca (1884-1953)

“hak etmiş, hak kazanmış kimse” manasına gelmektedir. Müstahikkîn-i İlmiye ise tekke ve zaviyeler kaldırıldıktan sonra bu kurumlarda çalışıp ilmî özelliği olan ve kendilerine Diyanet İşleri Reisliği tarafından maaşları ödenmeye de-

vam eden kimseler için kullanılan tabirdir. 1943 yılında İstanbul Müftülüğü’nden bu konumda maaş tahsis edilen 32 kişi bulunmaktadır.

Vaiz: Arapça öğüt vermek manasına gelen bu kelime, ibadethanelerde kalpleri yumuşatacak, sevaba, taata, güzel ahlâka, iyiliğe, nefsi ıslaha sevk edecek, kötülüklerden tevbe ettirecek şekilde dinî konuşma yapan, nasihat veren görevliler için kullanılır.

Kürsü Vaizi: Cumhuriyet döneminin başlarına kadar camilerde Cuma hutbeleri Arapça okunurdu. Kürsü vaizleri de hatibin irad ettiği hutbeyi Cuma namazından sonra cemaate açıklamakla görevli kimselerdi. Selatin camilerde görev yapan bu vaizler, Eyüp’ten başlayıp sıra ile Sultan Selim, Fatih, Beyazıd, Süleymaniye, Sultan Ahmed

Ayasofya Kürsü Şeyhlerinden Manastırlı İsmail Hakkı
(1846-1912)

ve en son Ayasofya Camii’ne terfi ederlerdi. Sonradan bu camilere başka selatin camiler de eklendi. Bu vaizlere **Cuma Vaizi** veya **Kürsü Şeyhi** de denilirdi. 1931 yılında İstanbul’da 26 cuma ve kürsü vaizi bulunduğu görülmektedir. Günümüzde böyle bir kadro bulunmamaktadır.

Cezaevi Vaizi: Görevlendirildiği ceza ve tevkif evleri ile çocuk ıslah evlerinde dinî konuşmalar yapmak, din ve ahlak bilgisi dersini okutmakla görevli vaizlerdir.

Ayasofya minberinde hatip hutbe irad ederken

Hatip: Topluluk karşısında güzel ve etkili söz söyleyen manasına gelip, Cuma günleri minbere çıkarak hutbe okumakla görevli olan kimseye verilen unvandır. Cumhuriyet'ten sonraki yıllarda müstakil bir unvan olarak bir dönem devam eden hatiplik, şimdilerde cami imamlarının uhdesinde bulunmaktadır.

Hıfız Muallimi: Hıfz kelimesi "Koruma, ezberde tutma" manasına gelmekle beraber Kur'an-ı Kerim'i ezberlemek için kullanılan bir tabirdir. Kayıtlarda hıfız, hafız veya huffaz muallimliği olarak geçen bu kadrolar için günümüzde özel bir unvan yoktur. Bugün hıfz işi Kur'an kursu öğrencileri tarafından takip edilmektedir. 1931 yılında Türkiye genelinde dokuz adet hıfız muallimi bulunmaktadır. 1934 yılında İstanbul Müftülüğüne bağlı olarak bu kadroda iki kişi olduğu tespit edilmiştir.

Murakıp: Denetleyen ve kontrol eden kimseye denir. Müftülükçe düzenlenen görev programına uygun olarak cami ve Kur'an kurslarını

İstanbul'un 2. Hıfız muallimi, Nuruosmaniye camii baş imamı Hasan Akkuş (1895-1972)

ve buralarda görevli personelin çalışmalarını denetlemek, kendisine inceleme veya soruşturma görevi verildiğinde gerekli incelemeyi yapmakla vazifeli kimseye ait unvandır.

Muvakkit: Dünyanın güneş etrafındaki hareketlerine göre namaz vakitlerini tespit eden kimseye denir. Camilerin sokak üzerinde ve ekseriya yapılarının yanında vazife gören bu memurların bulundukları yere muvakkithane adı verilirdi. İsmi vakit hesaplama uzmanı olarak değiştirilen muvakkitler Cumhuriyet'ten sonra uzun süre Kandilli Rasathanesi İstanbul'da olduğu için bu şehirde çalışmışlardır. Günümüzde ise Ankara'da vakit hesaplama şubesi'ne bağlı olarak bu görev devam etmektedir.

Cüzhan: Namazlardan evvel Kur'an-ı Kerim'den birer cüz okumakla görevli olan kimseler için kullanılan unvandır.

Devirhan: Aşağıdan yukarıya devamlı olarak okuyan manasında kullanılan bu kelime; camilerde namaz vakitlerinden önce Kur'an okumakla görevli şahıslara verilen isimdir.

Sûrehan: Camilerde namazlardan önce veya sonra vakıf senedinde kaydedilen Yâsîn, Müлк, Fetih, Nebe gibi belirli sureleri okumakla görevli kimseler için kullanılan tabirdir.

(25 Aralık 1932 tarihli Nizamnâme ile camilerdeki cüzhanlık, devirhanlık, sûrehanlık gibi hizmetler imam-hatip ve müezzin-kayyımlara devredilmiştir)

Buhârîhan: İmam Buhârî (v. 256/870)'nin tedvin ettiği hadis kitabı Sahih-i Buhârî'yi camilerde okumakla görevli olan şahıslara verilen unvandır.

Müslimhan: Buhârî'nin Sahih'inden sonra en muteber hadis kitabı olan İmam Müslim (v. 261/875)'in tedvin ettiği Sahih-i Müslim'i camilerde okumakla görevli şahıslara verilen unvandır.

Şemâilhan: Şemâil, Hz. Peygamber'in fizikî ve ahlâkî özelliklerini ifade eden bir terim ve bu konuda yazılan eserlerin ortak adıdır. Bu eserlerin en meşhuru ve ilki, İmam Tilmîzî (v. 279/892)'nin

Sıra No	Vasıfesi	Adı ve soy adı	İsabet
1	Müftü vekili	Ö.Nasuhî Bilmen	
2	Münevvis	M.Ruşşî Bilgiç	
3	Münevvis	B.Haki Yener	
4	"	M.Aslım Bilal	
5	M.T.H.reisi	M.Besim Tanrısever	
6	" " " Asası	Emin Dinç	
7	" " "	Hamdi Y.Varnalı	
8	" " " Başkatip	Yekta Sunda	
9	Kıymet muhasebi	Rifat Kertel	
10	G.Ş. M.Başmuru	Abdülkadir Saynaç	
11	" " " Maa.muru	A.Şakir Yardagül	
12	" " " Katibi	Müftü Ural	
13	Ödaci	Mustafa Geyik	
14	" "	Osman Koca	
15	" "	Mehmet Yelyudan	
16	Dersim Vais	Ali Rıza Heçügüt	P. Heçügüt
17	" " "	M.Aslım Yörük	
18	" " "	M.Nuri Güran	M. Güran
19	" " "	Tahir Önyameli	
20	" " "	M.Favsi Saf	
21	" " "	U.Vefa Günhan	
22	" " "	A.Tevfik Keşce	AT KEŞCE
23	" " "	İs.Sabri Memişoğlu	İS. SABRİ MEMİŞOĞLU
24	" " "	Hasan Çengülçü	
25	" " "	Osman Akmal	
26	" " "	H.Hüsnü Güneş	H. Güneş
27	" " "	Akmal Akar	
28	" " "	M.Sedim Güldede	
29	" " "	H.Dakri Yılmazoğlu	
30	" " "	Kamil Miras	
31	" " "	Ö.Hilmi Yeldan	Ö. HİLMİ YELDAN
32	" " "	M.Kasım Bağak	
33	" " "	M.Hilmi Aydınoğlu	

eş-Şemâilü'n-nebeviyye adlı kitabıdır. Bu gibi eserleri camilerde okumakla görevli kişilere ise şemâilhan denilmektedir.

Ferrâş: Sözlük anlamı "bir şeyi yayan ve döşeyen" olan bu kelime, Osmanlılarda cami, medrese, mektep, han, hamam, kervansaray vb. vakıf eserlerin temizliğiyle ilgilenen, halı, kilim ve

hasır gibi mefruşatını serip toplayan hizmetliler için kullanılan unvandır.

Mahyacı: Ramazan, bayram ve kandil gecelerinde camilerde, iki minare arasına gerilen ipler üzerine ampullerle (eskiden yağ kandilleriyle) yazılan yazı veya çizilen şekle mahya, bunu kuran sanatkâra mahyacı adı verilir. Eskiden bu mesleği caminin müezzin ve kayyımlarından bu işi bilenler de yaparlardı.

(Günümüzde Buhârîhan, Müslimhan, şemâilhan, ferrâş ve mahyacı unvanlarına ait kadrolar bulunmamaktadır.)

Selâtin Camii: Selâtin "sultan" kelimesinin çoğuludur. Padişah veya hanım sultan ve şehzadeler gibi padişah ailesine mensup kimseler tarafından yaptırılan camilere selatin cami denir. Bunlar genellikle şehrin büyük camileri olmakla bera-

Süleymaniye Camii ve Meşihat Makamı

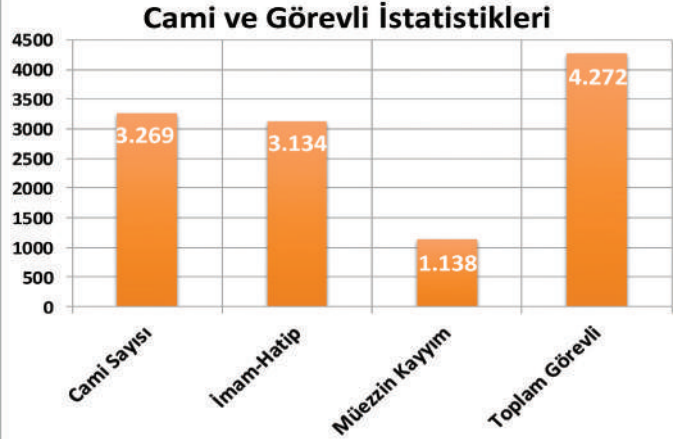
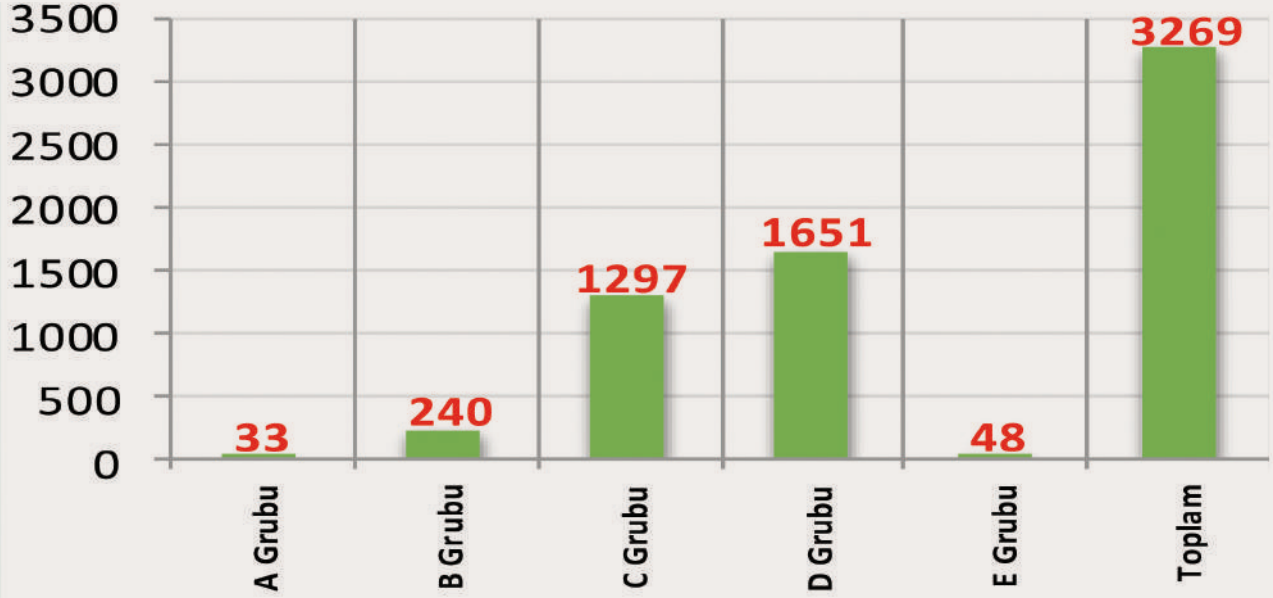
ber bütün büyük camiler selatin cami unvanını taşımaz.

Teberrukât Eşyası: Cami ve mescitlerde bulunan, hayırsever kişi veya kuruluşlar tarafından din hizmeti için bağışlanmış her türlü eşyaya denir.

KAYNAKÇA

- "Diyanet İşleri Reisliği Teşkilatının vazifelerini gösterir nizamname (1937)", Düstur (Üçüncü Tertib), Ankara 1938, XIX, 22-27.
- Ferhat Koca, "Osmanlılarda Meşihat Dairesi İçinde Müstakil Bir Birim Olarak Fetvâhâne", İLAM Araştırma Dergisi, II, (1997), sy. 1, s. 133-151.
- Ferid Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, Ankara 1980.
- İlhan Ayverdi, Misalli Büyük Türkçe Sözlük, İstanbul 2005, I-III.
- İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı, Ankara 1965.
- İstanbul Müftülüğü Meşihat Arşivi
- Mehmet Erdoğan, Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü, İstanbul 2005.
- Mehmet Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul 1993, I-III.
- Nail Arslanpay, Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluşu, Çalışması ve Birimlerinin Tanıtılması (1924-1973), Ankara 1973.
- Çevrimiçi: <http://www.resmigazete.gov.tr>
- Semavi Eyice, Ağakapısı, Dia, I, 462-464.
- Ferhat Koca, "Fetvâhâne", XII, 496-500.
- Mehmet İpsirli, "Şeyhülislâm", Dia, XXXIX, 91-96.
- Fahrettin Atar, "Fetva", Dia, XII, 486-496.

İSTANBUL GENELİ GRUPLARINA GÖRE CAMİLER ve GÖREVLİ SAYILARI

İlimizde; 13 Aralık 2014 tarihi itibariyle **3.269 cami** bulunmakta olup, 3.134'ü İmam-Hatip, 1.138'i Müezzin-Kayyım olmak üzere **toplam 4.272 cami görevlisi** görev yapmaktadır.